

Ἐπαινος (*laudatio*) της καθηγήτριας Σαβίνας Ιατρίδου

Ἐλενα ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Κύριοι Αναπληρωτές του Πρυτάνεως, κυρία Κοσμήτωρ, κυρία Πρόεδρε,
Αγαπητοί συνάδελφοι και φοιτητές, Κυρίες και Κύριοι,

ΕΙΝΑΙ μεγάλη χαρά αλλά και ιδιαίτερη τιμή για μένα να παρουσιάζω σήμερα, στο πλαίσιο αυτής της ακαδημαϊκής εκδήλωσης, το επιστημονικό έργο και την προσφορά της Σαβίνας Ιατρίδου, μίας εκ των σημαντικότερων γλωσσολόγων διεθνώς, της γλωσσολόγου που σφράγισε με το έργο της τον τρόπο που εξετάζουμε τη σχέση της σημασιολογίας με τη μορφολογία και τη σύνταξη, που έφερε στο προσκήνιο νέα ερευνητικά θέματα και μια άλλη μέθοδο προσέγγισής τους, που έφερε τη μελέτη των Ελληνικών στην καρδιά της διεθνούς γλωσσολογικής έρευνας και αποτέλεσε πρότυπο για τις επόμενες γενιές Ελλήνων και ξένων γλωσσολόγων, μιας εξαιρετικής ερευνήτριας, μιας εμπνευσμένης δασκάλας, ενός σπάνιου ανθρώπου. Είναι η πρώτη φορά που το Πανεπιστήμιο Κρήτης τιμά με τον τίτλο του επίτιμου διδάκτορα έναν γλωσσολόγο, και όσοι γνωρίζουν θα συμφωνήσουν ότι δεν υπάρχει καταλληλότερο πρόσωπο από τη Sabine Iatridou, όπως υπογράφει.

Η Σαβίνα Ιατρίδου γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη, και σε ηλικία τεσσάρων ετών μετακόμισε με την οικογένειά της στην Ολλανδία, απ' όπου και επέστρεψε στην Ελλάδα στα δεκατέσσερά της. Ήδη ο τρόπος που ξεκίνησε την καριέρα της μαρτυρά ένα ανήσυχο πνεύμα. Αποφοίτησε από το Λύκειο Ανατόλια και κατόπιν σπούδασε στη Σχολή Επιστημών Υγείας (τμήμα Οδοντιατρικής) του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου. Μετά την αποφοίτησή της στράφηκε στην Ανθρωπολογία και μετέβη για σπουδές στο Σικάγο (Η.Π.Α.). Στη συνέχεια εργάστηκε ως βοηθός ερευνήτρια δίπλα στον σημαντικό ανθρωπολόγο Derek Bickerton, στη Χαβάη και στην Ολλανδία, μελετώντας τις Κρεολές γλώσσες. Μέσα από την ανθρωπολογία ήρθε σε επαφή με τη γλώσσα και παρά το ότι δεν είχε κάνει συστηματικές σπουδές στη γλωσσολογία έγινε δεκτή στο διδακτορικό πρόγραμμα του Τεχνολογικού Ιδρύματος της Μασαχουσέ-

της (MIT), το πιο ανταγωνιστικό πρόγραμμα θεωρητικής γλωσσολογίας στον κόσμο.

Η ανέλιξη της υπήρξε ραγδαία και εντυπωσιακή. Έγραψε τη διατριβή της υπό την εποπτεία του Noam Chomsky (1987-1991)—δεν χρειάζεται συστάσεις, πρόκειται για τον θεμελιωτή της σύγχρονης θεωρητικής γλωσσολογίας και από τους σημαντικότερους διανοητές της εποχής μας—και αμέσως μετά την ολοκλήρωση των σπουδών της το 1991 εκλέχθηκε Επίκουρη Καθηγήτρια στο University of Pennsylvania, από τα μεγαλύτερα κέντρα γλωσσολογίας στις Η.Π.Α. και διεθνώς. Το 1994 τιμήθηκε με το ερευνητικό βραβείο National Young Investigator Award, National Science Foundation Η.Π.Α. (1994-1999), το οποίο έχει απονεμηθεί σε δύο μόνο ερευνητές από το χώρο της γλωσσολογίας στην ιστορία του. Το 1997 επέστρεψε στο MIT, όπου εξελέγη Αναπληρώτρια Καθηγήτρια. Το 2001 εξελέγη Καθηγήτρια και από το 2007 μέχρι σήμερα είναι διευθύντρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Γλωσσολογίας στο ίδιο Πανεπιστήμιο. Το έργο της είναι όλο δημοσιευμένο στα εγκυρότερα γλωσσολογικά περιοδικά με τους υψηλότερους δείκτες απήχησης. Είναι επίσης μέλος συντακτικών επιτροπών των σημαντικότερων περιοδικών γλωσσολογίας, έχει δώσει πλήθος τιμητικών διαλέξεων σε Πανεπιστήμια και σε συνέδρια στις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά και την Ευρώπη, προσκαλείται διαρκώς να διδάξει στα πιο τιμητικά θερινά σχολεία γλωσσολογίας στην Ευρώπη, την Ασία και τις Ηνωμένες Πολιτείες και έχει οργανώσει πλήθος συνεδρίων: θα αναφέρω μόνο τη σχετικά πρόσφατη διοργάνωση της μεγάλης γλωσσολογικής συνάντησης “50 years of linguistics at MIT: a scientific reunion” το 2011.

Παράλληλα με το εντυπωσιακό ερευνητικό της έργο, μας προκαλεί θαυμασμό και το διδακτικό έργο της, στο οποίο η ίδια έχει δώσει ιδιαίτερη έμφαση, πιστή στα πρότυπα των μεγάλων εποπτών σαν τον Noam Chomsky και τον Morris Halle που γνώριζαν πώς να μεταδίδουν τη γνώση για την ανάπτυξη και την προώθηση της επιστήμης και να δημιουργούν γενιές νέων ερευνητών και έκαναν το MIT αυτό που είναι σήμερα. Έχει εποπτεύσει και συνεποπτεύσει πλήθος διδακτορικών διατριβών, καθώς και μεταδιδακτορικές έρευνες σημαντικών ερευνητών. Πολλοί από τους διδακτορικούς φοιτητές της είναι σήμερα διεθνούς φήμης καθηγητές σε μεγάλα Τμήματα Γλωσσολογίας στον κόσμο με πρωτοποριακό έργο. Θα αναφέρω ως παραδείγματα τους πρώτους φοιτητές της, όταν ακόμη ήταν στο University of Pennsylvania, David Embick, Rajesh Bhatt και Roumyana Pancheva, που είναι σήμερα καθηγητές σε κορυφαία πανεπιστήμια στις Ηνωμένες Πολιτείες και κορυφές στους

τομείς τους, και τον Philippe Schlenker που αυτή τη στιγμή πραγματοποιεί ίσως το πιο πρωτοποριακό ερευνητικό πρόγραμμα γλωσσολογίας στον κόσμο, ένα Advanced ERC Grant στην École Normale Supérieure στο Παρίσι όπου μελετά συγκριτικά τη σημασιολογία της ομιλούμενης γλώσσας σε σχέση με τους εικονικούς μηχανισμούς που χρησιμοποιούνται στη νοηματική γλώσσα, πιθανές καταγωγές της σημασιολογίας στους ήχους και τις χειρονομίες των πιθήκων και πιθανές εφαρμογές του γλωσσικού μηχανισμού της εστίασης στη μουσική. Θα αναφέρω επίσης ότι οι προαναφερθέντες, που είναι και οι πρώτοι με χρονική σειρά φοιτητές της κ. Ιατρίδου, έχουν με τη σειρά τους διδάξει και δημιουργήσει σημαντικούς νέους καθηγητές γλωσσολογίας. Θα μπορούσε λοιπόν κανείς να πει ότι αυτή τη στιγμή το γενεαλογικό δέντρο εποπτειών της Σαβίνας Ιατρίδου είναι τρίτης γενιάς προς τέταρτη, αφού οι φοιτητές των φοιτητών της έχουν ήδη εποπτευόμενους φοιτητές.

Η Σαβίνα Ιατρίδου είναι παντρεμένη με τον Κώστα Μαρίνο και έχουν δυο παιδιά, την Ολίβια και τον Ορέστη, όλοι τους διάσημοι μέσα από τα γλωσσολογικά παραδείγματα της Σαβίνας.

Η κ. Ιατρίδου είναι θεωρητική γλωσσολόγος με καινοτόμο έργο στους χώρους της σύνταξης, της σημασιολογίας και ιδιαίτερα της διεπαφής μορφολογίας-σύνταξης-σημασιολογίας και πραγματολογίας. Τα ερευνητικά της θέματα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα γλωσσολογικών δομών, όπως είναι οι υποθετικοί λόγοι, ο χρόνος, η όψη, η τροπικότητα, φαινόμενα που σχετίζονται με τον παρακείμενο, η άρνηση και η προστακτική, τα οποία αναλύει εξαντλητικά, σε βάθος, λαμβάνοντας υπόψη δεδομένα από πολλές διαφορετικές γλώσσες, μια συγκριτική οπτική που την είχε πάντα και η οποία μόνο πρόσφατα άρχισε να υιοθετείται πιο συστηματικά στο χώρο της σημασιολογίας. Για τη συνολική συμβολή της στη γλωσσολογική επιστήμη τιμήθηκε πρόσφατα, τον Ιανουάριο 2016, με το Linguistic Society of America Fellowship, τον πιο τιμητικό τίτλο στις Η.Π.Α. Είναι, νομίζω, εξαιρετική συγκυρία που την ίδια χρονιά αναγορεύεται στη χώρα της επίτιμη διδάκτορας, ύψιστη τιμή για τα ελληνικά ακαδημαϊκά πράγματα, και είμαι ευτυχής που την πρωτοβουλία είχε το Πανεπιστήμιο Κρήτης, ένα Πανεπιστήμιο που συμβολίζει στη συνείδηση της ελληνικής κοινωνίας ό,τι πιο καινοτόμο, δυναμικό και υγιές έχει να επιδείξει η ελληνική πανεπιστημιακή κοινότητα.

Κύριο χαρακτηριστικό του έργου της κ. Ιατρίδου είναι η *εξαιρετική πρωτοτυπία* του, το γεγονός δηλαδή ότι ασχολείται με *θέματα* που δεν έχουν συζητηθεί στη βιβλιογραφία, με ένα ιδιαίτερο ταλέντο στην παρατήρηση και ανάδειξη προηγουμένως αθέατων φαινομένων, παρά-

γοντας *ερωτήματα* τα οποία δεν έχουν τεθεί ποτέ πριν με τον τρόπο που τα θέτει εκείνη, και ανοίγοντας νέους ορίζοντες για την κατανόηση της νοητικής απεικόνισης της γλώσσας. Κάθε εργασία της μας διδάσκει κάτι καινούργιο, τόσο σε επίπεδο δεδομένων όσο και σε επίπεδο θεωρίας, επειδή έχει το ταλέντο να παρατηρεί φαινόμενα που κανείς δεν είχε προσέξει και τα οποία αποτελούν πρόκληση για τη συνθετική σημασιολογική ανάλυση των προτάσεων. Έτσι, θα λέγαμε ότι κάθε ερευνητική εργασία της είναι *project υψηλού ρίσκου* αφού πολύ συχνά ξεκινά από το μηδέν, από δεδομένα μπροστά στα οποία οι περισσότεροι θα σήκωναν τα χέρια ψηλά. Κι' όμως, αποδεικνύει ότι αυτά μπορούν να ερμηνευθούν σημασιολογικά με βάση την αρχή της συνθετικότητας, αρκεί να επιμείνουμε σε δύο βασικές στρατηγικές: Πρώτον, *σφαιρική και σε βάθος θεώρηση—ανατομία*—της γραμματικής των δομών, η οποία να εστιάζει συστηματικά στον τρόπο με τον οποίο η σημασιολογία και η πραγματολογία τροφοδοτούνται από τη μορφοσύνταξη. Δεύτερον, *συγκριτική θεώρηση των δομών*, θέτοντας διαρκώς τα ερωτήματα για ποιο λόγο το ίδιο νόημα να εκφράζεται με διαφορετικά γραμματικά συστατικά στις γλώσσες, γιατί τα φαινομενικά όμοια γραμματικά συστατικά να οδηγούν σε διαφορετικά νοήματα στις γλώσσες, και γιατί μία σημασιολογική λειτουργία, π.χ. ο υποθετικός λόγος, να εκφράζεται συστηματικά μέσα από μια φαινομενικά διαφορετική γραμματική κατηγορία, π.χ. τον Χρόνο, στις γλώσσες. Όπως είχε πει κάποτε ο συνάδελφός της στο MIT και στενός συνεργάτης της Kai von Fintel, μία από τις μεγάλες συνεισφορές της κ. Ιατρίδου στη θεωρητική γλωσσολογία είναι και η επινόηση του χώρου της γλωσσολογίας που θα ονομάζαμε *Morpho-semantic*, η εξέταση δηλαδή της αλληλεπίδρασης ανάμεσα στη μορφολογία και τη σημασιολογία, μια νέα ερευνητική περιοχή που αποδεικνύεται νευραλγική για την κατανόηση του τρόπου που είναι οργανωμένο το σύστημα της γραμματικής.

Θα δώσω εδώ τρία μόνο παραδείγματα, που είναι νομίζω ενδεικτικά του τρόπου με τον οποίο δουλεύει.

Ένα από τα θέματα που την έχουν απασχολήσει συστηματικά σε μια σειρά από άρθρα της (Iatridou κ.ά. 2001, Iatridou 2003, Iatridou 2014) είναι ο παρακείμενος, για τον οποίο υπάρχουν πολλές διαφωνίες στην τυπολογική και σημασιολογική έρευνα: είναι Χρόνος (Tense) ή Ποιόν Ενεργείας (Viewpoint Aspect) και ποια είναι η βασική σημασιολογική λειτουργία του; Με τα άρθρα της η κ. Ιατρίδου υποστηρίζει συγκεκριμένη εκδοχή της “θεωρίας του Διευρυμένου Τώρα” (Extended Now Theory of the Perfect: McCoard 1978, Dowty 1979), που ισχύει για όλες

τις γλώσσες, ανεξάρτητα από τις σημασιολογικές ερμηνείες του παρακειμένου που η κάθε γλώσσα επιτρέπει. Με ενδελεχή έρευνα των μορφοσυντακτικών και σημασιολογικών χαρακτηριστικών του λεγόμενου Καθολικού Παρακειμένου (Universal Perfect), ο οποίος επιτρέπεται σε γλώσσες όπως τα Αγγλικά (I have always lived in Athens) και δεν είναι αποδεκτός σε γλώσσες όπως τα Ελληνικά (*Έχω πάντα ζήσει στην Αθήνα), η έρευνά της δείχνει ότι οι γλωσσικές διαφορές ως προς την αποδεκτότητα του Καθολικού Παρακειμένου δεν είναι αυθαίρετες αλλά προβλέψιμες με βάση την αλληλεπίδραση επιρρημάτων (όπως “πρόσφατα”, “πάντα”, “για δέκα χρόνια”, “από το 1990”, “lately”, “always”, “for ten years”, “since 1990”) με το Χρόνο (που εκφράζεται μορφολογικά στο βοηθητικό) και το Ποιόν Ενεργείας (που εκφράζεται μορφολογικά στη μετοχή) στους περιφραστικούς παρακειμένους διαφορετικών γλωσσών. Σήμερα η θεωρία της αποτελεί τη βάση για κάθε σχετική μελέτη, τόσο ώστε να χρησιμοποιείται από τη σχετική βιβλιογραφία η έννοια The Perfect Time Span που εκείνη επινόησε σαν κάτι απολύτως αυτονόητο και γενικά αποδεκτό.

Την ίδια μέθοδο της συγκριτικής μορφοσυντακτικο-σημασιολογικής ανάλυσης υιοθετεί στο κλασικό σήμερα άρθρο της “The Grammatical Ingredients of Counterfactuality” (Iatridou 2000), το οποίο έχει ως αφετηρία την παρατήρηση ότι συγκεκριμένοι μορφολογικοί συνδυασμοί Χρόνου, Τροπικότητας/ Έγκλισης και Ποιού Ενεργείας χρησιμοποιούνται σε πολλές γλώσσες για να δηλώσουν το Αντίθετο του Πραγματικού σε υποθετικούς λόγους και ευχές. Το άρθρο εξετάζει αναλυτικά τον ρόλο καθεμιάς από τις μορφολογικές αυτές κατηγορίες και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το βασικό συστατικό για την έκφραση του αντίθετου του πραγματικού είναι η παρουσία παρελθοντικού χρόνου. Κατά την Ιατρίδου, αυτό συμβαίνει επειδή η παρελθοντική μορφολογία στην πραγματικότητα δηλώνει σχέση ανάμεσα στον χρόνο/κόσμο της εκφώνησης και τον χρόνο/κόσμο του γεγονότος. Ο ένας χρόνος/κόσμος αποκλείει τον άλλο, με αποτέλεσμα να έχουμε είτε μετάθεση στο παρελθόν είτε μετάθεση στον κόσμο του μη πραγματικού. Πρόκειται για μια εντελώς ρηξικέλευθη πρόταση για τη σχέση παρελθοντικού χρόνου και του αντίθετου του πραγματικού, η οποία στοιχειοθετείται απολύτως πειστικά μέσα από τη λεπτομερή διερεύνηση των μορφολογικών συστατικών των δομών αυτών διαγλωσσικά.

Ένα τρίτο παράδειγμα προσφέρει το πρόσφατο άρθρο της “About determiners on event descriptions, about time being like space (when we talk) and about one particularly strange construction” (Iatridou 2014)

όπου μελετά τη δομή των Ελληνικών «έχω τρία χρόνια να δω το Μάνο», μια δομή που δεν έχει εντοπισθεί μέχρι τώρα σε καμία άλλη γλώσσα. Η πρόταση σημαίνει «Η τελευταία φορά που είδα τον Μάνο ήταν πριν από τρία χρόνια» και το ερώτημα που θέτει είναι πώς προκύπτει η συγκεκριμένη σημασία (η φαινομενικά αρνητική σημασία: δεν είδα τον Μάνο για 3 χρόνια) από το συνδυασμό των σημασιών των επιμέρους συστατικών της πρότασης (Αρχή της Συνθετικότητας). Η σημασιοσυνηκτική της ανάλυση συνδυάζει έννοιες από τρεις μεγάλες ερευνητικές περιοχές: α) τη σημασιολογία του Παρακειμένου, β) την υπόθεση ότι οι γεγονοτικές εκφράσεις μπορεί να περιέχουν άρθρα όπως και οι ονομαστικές εκφράσεις, και γ) την ιδέα ότι μιλάμε για το χρόνο όπως μιλάμε και για το χώρο.

Η ίδια βασική στρατηγική της μικροσκοπικής και σε βάθος έρευνας δομών, που εμφανίζονται με πολλές παραλλαγές στις φυσικές γλώσσες χρησιμοποιώντας εκ πρώτης όψεως απρόβλεπτα και αυθαίρετα συστατικά, τα οποία φαίνονται μεν προβληματικά για την Αρχή της Συνθετικότητας αλλά αν τα αποκωδικοποιήσουμε σωστά οδηγούμαστε σε μια άλλη θεώρηση της γραμματικής τους, υπάρχει σε πολλές από τις μελέτες της: για την *Τροπικότητα*, μεταξύ άλλων στα άρθρα της “How to Say *Ought* in Foreign: The Composition of Weak Necessity Modals” (von Stechow & Iatridou 2008), “Anatomy of a Modal Construction” (von Stechow & Iatridou 2007)· για την *Προστακτική* στο άρθρο “A modest proposal for the meaning of imperatives” (von Stechow & Iatridou 2017)· για την *Άρνηση* στο άρθρο της με την Ivy Sichel, που έχουμε τη χαρά να βρίσκεται σήμερα εδώ μαζί μας, “Negative DPs, A-Movement, and Scope Diminishment” (Iatridou & Sichel 2011), και με τον Hedde Zeijlstra στο “Negation, Polarity and Deontic Modals” (Iatridou & Zeijlstra 2013)· για τα *Μόρια εστίασης* στην πρόσφατη και ακόμη αδημοσίευτη δουλειά της με τον Sergei Tatevosov* σχετικά με μια απρόβλεπτη χρήση του στοιχείου *Even* στα Αγγλικά και πώς αυτή η χρήση πραγματώνεται διαγλωσσικά, και τον εύγλωττο τίτλο “Our *Even*”.

Δεν θα ήθελα να σας κουράσω με περισσότερες μελέτες της που θα απαιτήσουν να μπούμε σε ακόμη περισσότερες γλωσσολογικές λεπτομέρειες. Αυτό που είναι σημαντικό να τονιστεί είναι ότι στις εργασίες της συχνά καταλήγει σε ανατρεπτικές προτάσεις, οι οποίες ωστόσο στοιχειοθετούνται απολύτως πειστικά μέσα από τη λεπτομερή διερεύνηση των μορφοσυντακτικών συστατικών των δομών διαγλωσσικά και

* [Δημοσιεύθηκε εντός του 2016: βλ. Iatridou & Tatevosov 2016.]

έτσι αποτελούν τη βάση για κάθε σχετική μελέτη στο μέλλον. Κι ο τρόπος που γράφει, όπως και ο τρόπος που διδάσκει, είναι συναρπαστικός: ξέρει να εμπλέκει τους αναγνώστες/ ακροατές σ' αυτήν την περιπέτεια της γνώσης. Η ιδιαίτερη ματιά της, το βάθος της σκέψης της, οι γνώσεις της, το γεγονός ότι δεν παίρνει τίποτα ως δεδομένο, ο κριτικός, συστηματικός και επίμονος τρόπος με τον οποίο προσεγγίζει σύνθετα προβλήματα που ανακαλύπτει η ίδια δημιουργούν τομές στη γλωσσολογική θεώρηση, οδηγούν στη χαρτογράφηση εντελώς νέων ερευνητικών περιοχών και την καθιστούν μια πολύ ιδιαίτερη περίπτωση στο χώρο της γλωσσολογικής έρευνας, με μεγάλη απήχηση στην επιστημονική κοινότητα. Για τους λόγους αυτούς, την τιμούμε σήμερα.

Την τιμούμε και για έναν ακόμα λόγο. Επειδή ήταν η πρώτη που διεθνοποίησε την ελληνική γλωσσολογία με τη διερεύνηση φαινομένων που οδηγούσαν αφενός σε τροποποίηση της θεωρίας και αφετέρου στην ενσωμάτωση των ελληνικών δεδομένων από ερευνητές, μη φυσικούς ομιλητές, στη συγκριτική τους έρευνα. Με την τοποθέτηση της ελληνικής γλωσσολογίας στο διεθνή χάρτη, στην οποία η Σαβίνα Ιατρίδου συνέβαλε αποφασιστικά, η ελληνική γλωσσολογική έρευνα απέβαλε τη μέχρι τότε εσωστρέφειά της. Οι πρώτες δημοσιεύσεις της κ. Ιατρίδου ήταν δύο σύντομα άρθρα (squibs) στο εγκυρότερο περιοδικό γενετικής γλωσσολογίας *Linguistic Inquiry* (Iatridou 1986, 1988) που συζητούσαν τους λόγους για τους οποίους η αυτοπαθής αντωνυμία “τον εαυτό του” και η αναφορική αντωνυμία μεγάλης απόστασης “ο ίδιος” οδηγούν στην ανάγκη ριζικής αναθεώρησης της κυρίαρχης τότε θεωρίας των Αναφορικών Δεσμεύσεων, προοικονομώντας τις εξελίξεις στο χώρο αυτό, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν λίγο αργότερα (με αφετηρία τον συλλογικό τόμο Koster & Reuland 1991 και το άρθρο των Reinhart & Reuland 1993). Είναι εντυπωσιακό ότι η κ. Ιατρίδου μόλις ξεκινούσε σπουδές γλωσσολογίας όταν δημοσίευσε τα άρθρα αυτά. Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πολύ πρώιμο άρθρο της για τον έλεγχο Υποκειμένων (control) στα Ελληνικά (το έγραψε το 1988 όταν ήταν φοιτήτρια, πολύ πριν από τη διατριβή της) που αποτέλεσε το έναυσμα για εντατική έρευνα στο σχετικό πεδίο, όχι μόνο στα Ελληνικά αλλά και σε πολλές άλλες γλώσσες, και το οποίο αποτελεί σταθερό σημείο αναφοράς μέχρι και σήμερα. Το φαινόμενο του Ελέγχου Υποκειμένων (δηλαδή η υποχρεωτική “ταυτοπροσωπία” θα λέγαμε με όρους παραδοσιακού συντακτικού, ανάμεσα στο Υποκείμενο ή το Αντικείμενο της κύριας και της δευτερεύουσας πρότασης, όπως φαίνεται στα παραδείγματα «έμαθε να κολυμπάει» αλλά όχι «έμαθε να

κολυμπάς») θεωρούνταν μέχρι εκείνη τη στιγμή ότι σχετίζεται αποκλειστικά με τα απαρέμφατα και δεν απαντά σε γλώσσες με έλλειψη απαρεμφάτου. Εκείνη έδειξε ότι τα Νέα Ελληνικά έχουν το φαινόμενο παρά το ότι έχουν χαθεί τα απαρέμφατα, πράγμα που οδήγησε τόσο σε ριζική αναθεώρηση της σύνταξης των απαρεμφατικών δομών διαγλωσσικά όσο και σε ριζική αναθεώρηση της θεωρίας για την Ονομαστική Πτώση διαγλωσσικά. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τον επαναπροσδιορισμό της έρευνας σε δύο από τα κεντρικότερα φαινόμενα στο χώρο της σύνταξης. Ανάλογη συμβολή είχαν και τα άρθρα της για τα κλιτικά, τα κενά υποκειμένα που αναφέρονται σε προτάσεις, το βοηθητικό “έχω”, τις (ψευδο-)δίπτυχες προτάσεις (pseudoclefts) στα Ελληνικά και διαγλωσσικά. Και βέβαια, όπως ήδη είδαμε, όλο το έργο της για τη σημασιολογία έχει πάντα σταθερό σημείο αναφοράς του τη συγκριτική προσέγγιση των Ελληνικών.

Παράλληλα, η κ. Ιατρίδου έχει συστηματικά στηρίζει τους Έλληνες γλωσσολόγους με την ίδια ακεραιότητα που χαρακτηρίζει το επιστημονικό της έργο: χτίζοντας ερευνητικές συνεργασίες, προσφέροντας καθοδήγηση όποτε της την ζητούν, ενθαρρύνοντας επιστημονικές επισκέψεις στο MIT, παρουσιάζοντας τη δουλειά Ελλήνων γλωσσολόγων σε μαθήματά της, πάντα πρόθυμη να επισκεφτεί ελληνικά πανεπιστήμια όταν καλείται, παρακολουθώντας ή συμμετέχοντας σε διοργανώσεις για την ελληνική γλώσσα ή και διοργανώνοντας η ίδια συνέδρια για την ελληνική γλώσσα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα του τελευταίου που αποτελεί πρωτότυπη και επιτυχημένη πρωτοβουλία ήταν η διοργάνωση ενός workshop για τα Ελληνικά στο MIT το 2007 στο οποίο προσκάλεσε όλους όσους ασχολούνται με τη σύνταξη και τη σημασιολογία της Ελληνικής και τους σημαντικότερους ερευνητές των Η.Π.Α. ως σχολιαστές τους. Η διοργάνωση αυτή δεν έφερε απλά τους ανθρώπους που δουλεύουν στην Ελληνική σε επαφή, αλλά ενέπλεξε σημαντικούς θεωρητικούς γλωσσολόγους στη βαθύτερη κατανόηση των ελληνικών γλωσσικών δεδομένων. Ακριβώς δηλαδή όπως έχει κάνει και με την επιστημονική της δραστηριότητα, διεθνοποιώντας στην επιστημονική γλωσσολογική κοινότητα μια γλώσσα που προκαλούσε μεν περιέργεια αλλά στην ουσία ήταν άγνωστη. Και αν τα Ελληνικά εμάς μας φαίνονται απλά, θα πρέπει να θυμίσω την αγγλική φράση «it’s all Greek to me», όπως λέμε εμείς «είναι Κινέζικα» για κάτι που δεν καταλαβαίνουμε. Νομίζω ότι το χαρακτηριστικό της προσωπικότητας της κ. Ιατρίδου που είναι διάχυτο τόσο στο επιστημονικό όσο και στο διδακτικό της έργο είναι η γενναιοδωρία και η κατανόηση—κατανόηση για πολύπλο-

κα γλωσσολογικά προβλήματα, κατανόηση για πολύπλοκα ανθρώπινα προβλήματα. Όλα τα χρόνια που έχει αναλάβει καθηγητικά καθήκοντα έχει επιδείξει μια ιδιαίτερα γενναιόδωρη στάση ενθάρρυνσης των νεότερων ανθρώπων, όχι μόνο των Ελλήνων, καθώς και κατανόηση και συμπαράσταση στις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζουν όσοι συνάδελφοι ή φοιτητές δεν βρίσκονται στο κέντρο του επιστημονικού γίγνεσθαι, όσοι αγωνίζονται να εργασθούν σε χώρες με πολιτικά προβλήματα ή οικονομικές δυσκολίες ή πόλεμο, όσοι φοιτητές της προσπαθούν να συνδυάσουν το χτίσιμο μιας καριέρας με τις ευθύνες μιας οικογένειας. Δεν είναι αυτονόητη η στάση της, και δεν έχει κανείς παρά να ξεφυλλίσει τις ευχαριστίες των φοιτητών στις διατριβές τους για να διαπιστώσει ότι η Σαβίνα Ιατρίδου μέσα σε ένα τόσο ανταγωνιστικό και κάποτε σκληρό περιβάλλον πρώτα και πάνω απ' όλα είναι άνθρωπος— πάντα με σεβασμό, διακριτικότητα και πίστη στην ελεύθερη βούληση και στις δεύτερες και τρίτες ευκαιρίες έχει βοηθήσει πολλούς φοιτητές να εξωτερικεύσουν τον καλύτερο εαυτό τους. Πολλές φορές λέει: «Δεν είναι η θέση μου να υποδείξω στον Χ φοιτητή τι να επιλέξει στη ζωή και την καριέρα του» αλλά είναι πάντα εκεί όταν ο Χ τη χρειάζεται σε μια από τις επιλογές του.

Θα κλείσω με ένα μικρό απόσπασμα από τις ευχαριστίες στη διατριβή της Julie Legate (2002, 6), μιας άλλης λαμπρής πρώην φοιτήτριάς της:

«My advisor, Sabine Iatridou, always shared with me sound advice, believed in me even when I didn't, and was completely unfazed by my son Russell crawling all over her office floor playing loudly with trucks during our meetings. Academia isn't easy for mothers, and her understanding helped tremendously. Thank you».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- DOWTY, D. 1979. *Word Meaning and Montague Grammar*. Dordrecht: Kluwer.
- IATRIDOU, S., ANAGNOSTOPOULOU, E. & IZVORSKI, R. 2001. Observations about the Form and Meaning of the Perfect. Στο: M. KENSTOWICZ (επιμ.), *Ken Hale: A Life in Language*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 189-238.
- IATRIDOU, S. 1986. An Anaphor Not Bound in Its Governing Category. *Linguistic Inquiry* 17.4: 766-772.
- _____, 1988. Clitics, Anaphors, and a Problem of Coindexation. *Linguistic Inquiry* 19.4: 698-703.

- IATRIDOU, S. 2000. The Grammatical Ingredients of Counterfactuality. *Linguistic Inquiry* 31.2: 231-270.
- _____, 2003a. *More Perfect Constructions*. Ms., Massachusetts Institute of Technology.
- _____, 2003b. A little bit more on the English Perfect. Στο: A. ALEXIADOU, M. RATHERT & A. VON STECHOW (επιμ.), *Perfect Explorations*. Berlin: de Gruyter Mouton, 133-151.
- _____, & ZEIJLSTRA, H. 2013. Negation, Polarity, and Deontic Modals. *Linguistic Inquiry* 44.4: 529-568.
- _____, 2014. About determiners on event descriptions, about time being like space (when we talk), and about one particularly strange construction. *Nat Lang Semantics* 22: 219-263.
- _____, & SICHEL, I. 2011. Negative DPs, A-Movement, and Scope Diminishment. *Linguistic Inquiry* 42.4: 595-629.
- _____, & TATEVOSOV, S. 2016. Our *even*. *Linguistics and Philosophy* 39.4: 295-331.
- KOSTER, J. & REULAND, E. (επιμ.) 1991. *Long-distance Anaphora*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LEGATE, J. A. 2002. *Warlpiri: Theoretical Implications*. PhD dissertation, Massachusetts Institute of Technology.
- MCCOARD, R. W. 1978. *The English Perfect: Tense Choice and Pragmatic Inference*. Amsterdam: North-Holland Publishing Company.
- REINHART, T. & REULAND, E. 1993. Reflexivity. *Linguistic Inquiry* 24.4: 657-720.
- VON FINTEL, K. & IATRIDOU, S. 2007. Anatomy of a Modal Construction. *Linguistic Inquiry* 38.3: 445-483.
- _____, 2008. How to Say *Ought* in Foreign: The Composition of Weak Necessity Modals. Στο: J. GUÉRON και J. LECARME (επιμ.), *Time and Modality*, (Studies in Natural Language and Linguistic Theory 75). Dordrecht: Springer, 115-141.
- _____, 2017. A modest proposal for the meaning of imperatives. Στο: A. ARREGUI, M. L. RIVERO, & A. SALANOVA (επιμ.), *Modality Across Syntactic Categories*. Oxford: Oxford University Press, 288-319.

